

СОЮЗ ЖЕНЩИН ХАРЬКОВЩИНЫ
ХАРЬКОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМ. Г. С. СКОВОРОДЫ
ОБЩЕСТВЕННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ «СЛАВЯНСКИЙ КЛУБ» [Москва]
ХАРЬКОВСКАЯ АССОЦИАЦИЯ ПОЛИТОЛОГОВ

МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
МИР, ВОЙНА, ИСТОРИЯ

ХАРЬКОВ—1995

економіки, зменшенню дефіцита госбюджета, інфляційних процесів, стимулювати більше широке використання науки в виробництві і т. д. В більш широкому плані це буде сприяти подоланню всіх негативних тенденцій, обумовлених милітаризацією економіки, створювати більш сприятливі умови для розвитку всього світового суспільства. Для країн, які утворилися після розпаду СРСР, в тому числі для України, рішення даної проблеми означає можливість сконцентрувати зусилля на реформах, завданнях перехідного періоду. В західних країнах демілітаризація буде сприяти економічному зростанню, скороченню податкового навантаження. Розвиваючись країнам принесе додаткові засоби для подолання економічної відсталості.

Таким чином, з точки зору рішення найважливішої глобальної проблеми сучасності — запобігання загрози ядерної війни — демілітаризація і конверсія виробництва надає послабленню гонки озброєнь невідворотний характер, сприяє зміцненню міжнародної співпраці, розв'язанню інших глобальних проблем. Позитивний вплив даного процесу важко переоцінити.

ЗМІНИ ЕКОЛОГІЇ ЯК ПРОВОКУЮЧИЙ ЧИННИК КАНЦЕРОГЕНЕЗУ

О. М. МИКИТЮК, С. І. ДАНИЛЬЧЕНКО, Ю. Ю. ІЛЬІНА

Харків

За даними світової статистики онкологічні захворювання посідають друге місце після серцево-судинних серед причин смертності дорослого населення більшості країн. А в деяких країнах (Японія) рак є ведучою причиною смерті. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) захворюваність на рак зараз становить 150 на 100 тис. населення і неухильно зростає. За прогнозом на 2000 рік вона може дійти до 400 на 100 тис. населення.

У дітей і підлітків серед злоякісних новоутворень найчастіше зустрічаються лейкози, пухлини головного мозку, нервової, лімфатичної систем, печінки. У дорослого населення — пухлини легень, молочної залози, товстої і прямої кишок, шлунку.

Чоловіки хворіють на рак у 1,5—2 рази частіше, ніж жінки, що мабуть пов'язано із більшим розповсюдженням се-

ред них таких шкідливих звичок як паління, вживання алкоголю.

Більша частина вчених стверджує, що 70—90% усіх випадків раку викликані не генетичними признаками, а зовнішніми чинниками, змінами екології. Спадковість, безумовно, впливає на індивідуальну сприйнятливість організма до хвороб, але реалізація спадковості визначається в значній мірі факторами навколишнього середовища.

Фактори зовнішні або внутрішні, які включають поки що не розшифрований механізм злоякісної трансформації клітин, називають канцерогенними, а саму перебудову клітин — канцерогенезом.

Канцерогенні фактори можна поділити на хімічні (сажа, 3,4 — бензпірен, азбест, полівінілхлорид і т. ін.), фізичні (радіоактивне, рентгенівське, ультрафіолетове випромінювання, травми і т. ін.), біологічні (віруси).

Що стосується довготривалого впливу десятків тисяч хімічних речовин, застосовуваних у сільському господарстві, промисловості, то про їх біологічну дію мало що відомо. Виявити канцерогенність тієї чи іншої речовини в лабораторних умовах досить важко, потребує багато коштів і часу. Шкода, яку причиняють канцерогени, часто виявляється через десятиліття, що утруднює причинну аргументацію.

Міжнародне агентство з вивчення проблем раку на основі експериментальних та епідеміологічних досліджень довело в 1987 році, що на організм людини справляють безперечний канцерогенний вплив 64 хімічні речовини: азатіоприн, кадмій, хром та його сполуки, бензол, азбест, вінілхлорид, миш'як та його похідні, 2 — нафтиламін, сажі, смоли і т. ін.

У США розроблена і впроваджується програма заборони усякого виробництва, використання, обробки, експорту та імпорту азбеста. Азбест застосовується в будівництві та інших галузях промисловості в багатьох країнах. Небезпечний для органів дихання: провокує утворення злоякісних пухлин легень, плеври. Значно підсилюється канцерогенність азбесту у поєднанні з палінням тютюну.

При палінні тютюну утворюється багато канцерогенних сполук: поліциклічні вуглеводні, нітрозосполуки, хіноліни, формальдегід і т. ін. Їх налічується близько 1000. При пасивному та активному палінні ризик виникнення раку легень збільшується у 5—20 разів.

Для речовин, які справляють канцерогенний або мутагенний вплив, доз повністю безпечних для організму протягом більш-менш тривалого часу немає.